

**Consultația inter-ortodoxă**  
**„Contribuția ortodoxă la o teologie a păcii drepte”,**  
**17-22 octombrie 2010, Saydnaya (Siria)**

Continuând consultațiile inter-ortodoxe privitoare la problema păcii de la București (iulie 2009) și Leros, Grecia (15-18 septembrie 2009), în perioada 17-22 octombrie 2010 a avut loc o nouă consultație privitoare la „Contribuția ortodoxă la o teologie a păcii drepte” în Saydnaya, Siria. Găzduită de Patriarhia Ortodoxă Greacă a Antiohiei și a întregului Răsărit, conferința a fost sponsorizată de Institutul pentru teologie și pace (Hamburg), Consiliul Ecumenic al Bisericilor (Geneva) și Institutul pentru studierea păcii în creștinismul răsăritean (Boston). La ea au participat reprezentanți ai Bisericilor Ortodoxe din SUA, Siria, Liban, Iran, Grecia, Rusia, Georgia, Finlanda și România. Urmate de discuții de cca. 30 de minute, referatele au fost susținute în zilele de 18-21 octombrie de către: Emmanuel Clapsis, „Coexistența pașnică și colaborarea cu alte comunități religioase”, Pantelis Kalaitzidis, „Creștinismul Ortodox și Islamul: de la modernitate la globalizare, de la fundamentalism la multiculturalism și la o etică a păcii”, Kondothra M. George, „Pacea dreaptă: o perspectivă teologică ortodoxă”, Jack Khalil, „Pacea, mila și dreptatea: reconcilierea și judecarea lumii de către Dumnezeu”, Aida Hovhannissian, „Biserica trebuie să vorbească despre pace și justiție”, Philip LeMasters, „Dezvoltând principiile unei păci drepte: reflecții din experiența Bisericii Ortodoxe din America de Nord”, Tamara Grdzeldze, „Pacea ca element esențial în Liturghie: Biserica ca factor de pace în războiul ruso-georgian”, Alexandru Vasyutin, „Spre o teologie ortodoxă a păcii drepte”, Theodora Anasam Nasser, „Perspectivă istorică și teologică”, Tuuli Lukkala, „Reflecții ortodoxe despre pace ca subiect al săptămânii ecumenice pentru responsabilitate în Finlanda”, iar subsemnatul am vorbit despre „Pacea și teologia socială în gândirea mitr. Nicolae Mladin al Ardealului”.

În ziua de 22 octombrie s-a elaborat documentul consultației – nu fără unele controverse, care s-au prelungit și după întrunirile de la Saidnaya printr-un schimb de mailuri! –, pe care îl prezentăm în traducere ca final al prezentării noastre:

„Biserica Ortodoxă înțelege pacea și înfăptuirea păcii ca aspecte indispensabile ale credinței și misiunii ei în lume. Pacea este deopotrivă o calitate a per-

soanei, iluminată de Duhul Sfânt, și un dar al lui Dumnezeu către familii, comunități și națiuni. În Scriptură, tradiția patristică și Liturghie pacea este un salut și o realitate dinamică dăruitoare de har (In. 20, 19-21). Dumnezeu Însuși este pace (Jud. 6, 24) și pace este darul Lui. Pacea este un semn al comuniunii cu Dumnezeu (Ps. 85, 8-13). Ea garantează eliberarea de frica și amenințarea dușmanilor; este inseparabilă de dreptate, fără de care nu există pace adevărată. Pe scurt, „pacea” este intrinsecă mântuirii (Rom. 16, 20; I Tes. 5, 23). Pacea este comuniune cu Dumnezeu și Iisus Hristos este pacea noastră, căci El este garanția comuniunii (Efes. 2, 14-17). „Deci fiind îndreptați din credință, avem pace cu Dumnezeu, prin Domnul nostru Iisus Hristos” (Rom. 5, 1). Sfântul Vasile cel Mare îi numește pe creștini „neam făcător de pace” căci „nimic nu este mai propriu creștinului decât să fie făcător de pace”<sup>1</sup>.

1. Misiunea Bisericii este să trăiască și să păstreze pacea lui Dumnezeu și, în pofida unor greșeli omenești, să comunice în chip profetic lumii pacea lui Dumnezeu ca o binecuvântată lucrare pacificatoare. Chemarea transmiterii păcii lui Dumnezeu către lume în situații de conflict, violență, injustiție și agresiune invită Biserica să-și întărească contribuția la eforturi continue de transformare a persoanelor și societății la diverse niveluri spre un stadiu mai înalt de comuniune, pace, justiție. Misiunea pacificatoare a Bisericii este inerentă angajamentului său continuu și lucrării sale active spre unitatea tuturor celor ce-L mărturisesc pe Iisus Hristos ca Domnul și Mântuitorul lor. În lumea globală de astăzi, Biserica în colaborare cu alți factori ar trebui să facă pași pregătitori pentru prevenirea violenței prin denunțarea cauzelor ei primare și utilizarea tuturor mijloacelor propice promovării justiției și păcii. Creștinii sunt implicați într-un proces permanent de a deveni din ce în ce mai conștienți de responsabilitatea lor în a întrupa mesajul justiției și păcii în lume ca o mărturie a autenticității credinței lor. Acest fapt este clar stabilit de Sf. Vasile: „Hristos este pacea noastră”, și de aici „cel ce caută pacea, acela caută pe Hristos... fără dragoste pentru ceilalți, fără o atitudine de pace către toți oamenii, nimeni nu poate fi numit cu adevărat slujitor al lui Hristos”<sup>2</sup>. Facerea de pace este o artă care poate fi exercitată la un nivel personal, instituțional și global. La un nivel instituțional, Biserica mediază între persoane și stat, în măsura situațiilor existente. La un nivel global, înțelepciunea Bisericii poate inspira politicienii.

2. Biserica Ortodoxă are o credință nezdruccinată în unitatea umanității și afirmă demnitatea intrinsecă a tuturor ființelor omenești fiindcă toate participă la iubirea lui Dumnezeu (Fac. 2, 7; Înțelep. lui Solomon 10, 1; F. Ap. 17, 26) și sunt create după chipul lui Dumnezeu (Fac. 1, 27). Drepturile fundamentale ale ființei

<sup>1</sup> Sf. Vasile cel Mare, *Ep.* 11. Vezi și Sf. Grigorie Teologul, *Cuv.* 6, 1, *PG* 34, 741A-744A și *Scris. 145 către Verian*, *PG* 47, 248B.

<sup>2</sup> Sf. Vasile, *Ep.* 203, 2.

Dr. Ciprian Iulian Toroczka

umane, cum ar fi dreptul la viață și libertatea de conștiință, sunt inima Evangheliei și un element esențial în practica Bisericii. Acesta este un factor decisiv la implicarea ei în viața lumii, promovând justiția și pacea pentru toți.

3. De asemenea Biserica Ortodoxă crede în mod ferm că toate formele de viață și resursele naturale sunt părți esențiale ale creației lui Dumnezeu și, de aceea, participă la binecuvântarea și bunătatea lui Dumnezeu (Ps. 8). Ele trebuie tratate cu evlavie, grijă și respect. Pacea între popoarele pământului și pacea cu pământul sunt interconectate. Din această cauză, rezultă că este inapropiat pentru noi și lipsit de respect față de Creator să le folosim ca obiecte ale lăcomiei și egoismului.

4. Vocația pacificatoare a Bisericii Ortodoxe ar trebui să fie continuată în colaborare și printr-o implicare comună cu celelalte Biserici creștine și comunități religioase. Aceasta este și recomandarea din anul 1986 a celei de-a Treia Conferințe pan-ortodoxă pre-conciliară: „Bisericile ortodoxe locale, în strânsă colaborare cu credincioșii iubitori de pace ai altor religii, consideră de datoria lor să lucreze pentru pace pe pământ și stabilirea de relații frățești între popoare. Bisericile ortodoxe să chemate să contribuie la efortul și colaborarea dintre religii, și astfel să combată fanatismul de oriunde; în acest mod, lucrează pentru reconcilierea între popoare, pentru triumful valorilor reprezentate de libertate și pace în lume, servește umanitatea de azi indiferent de rasă sau religie...”<sup>3</sup>. Printr-o asemenea colaborare, Bisericile ortodoxe își aduc darurile și eforturile lor la un proces continuu pentru pace și justiție, și chiar învață din experiențele și înțelegerea celorlalți.

5. În ambivalența conflictelor și violenței din lumea contemporană, Biserica trăiește o solidă teologie a păcii de inspirație biblică și patristică. Trebuie de asemenea analizată și înțeleasă natura și cauzele conflictului prin luarea în considerație a înțelegerii cercetătorilor sociali și specialiștilor pacifiști. Ea își concretizează mesajul de pace printr-un dialog cu aceia care posedă o cunoaștere a actualelor modele ale lumii, cum ar fi principiile generale ale dreptului internațional despre pace și realizarea ei.

6. Justiția și pacea sunt inextricabil legate (Is. 32, 17; Iacob 3, 18). Biserica Ortodoxă înțelege pacea ca fiind distributivă și restaurativă în natură (Rom. 3, 25-26). Prin răsplătirea binelui și pedepsirea răului, un făcător de pace ar trebui să fie activ în întărirea voinței binelui și promovarea spiritului reconciliator pentru prevenirea consecințelor răului, la fel cum Dumnezeu cu îngăduința și mila Lui ne-a împăcat și ne-a îndreptat prin „sângele lui Hristos” (Rom. 3, 25-26; Efes. 1, 7), arătând astfel justiția Sa absolută. Justiția trebuie să promoveze sensul comuni-

---

<sup>3</sup> Citat de Vlassios Phidas în articolul lui „Pacea și justiția: Bazele teologice”, în Gennadios Limouris (ed.), *Justice, Peace and the Integrity of Creation: Insights from Orthodoxy*, WCC, Geneva, 1990, p. 114.

unii și dreptății, iar câteodată reclamă compromisuri drepte. În expresia Sfântului Vasile cel Mare, care se aplică deopotrivă relațiilor comunităților și popoarelor, aceia care ar putea să dea săracilor, dar nu o fac, sunt vinovați de nedreptate și ar trebui să înapoieze bunurile în exces proprietarilor de drept. „Pâinea pe care tu o reții pentru tine este pentru flămând, hainele pe care le păstrezi sunt pentru cel gol, încălțăminte pe care o lași să putrezească prin nefolosire este pentru cei care nu au, argintul pe care îl ți ascuns în pământ e pentru cei în nevoie. Tu ești astfel vinovat de nedreptate față de toți cei pe care ai fi putut să îi ajuți și nu ai făcut-o”<sup>4</sup>.

7. Când creștinii eșuează în mărturisirea justiției, ei decad de la misiunea lor. În denunțarea situațiilor de nedreptate, Biserica face apel la conștiința morală și la implicațiile spirituale ale abuzului celui slab. În anumite situații, Biserica poate să-și manifeste înțelepciunea prin renunțarea la a sprijini autoritățile abuzive. Biserica este chemată să consoleze și să sprijine pe cel sărac și slab (Mt. 25, 34-46). În fața crizei globale de azi, Biserica Ortodoxă recomandă o mai mare atenție a politicianilor față de săraci și mediul înconjurător pentru că ei suferă cel mai mult. Ea încurajează politici creative care să lucreze pentru conservarea mediului înconjurător și o corectă distribuție a bogăției. Aceasta implică și o administrare atentă a propriilor resurse ale Bisericii”.

Dr. Ciprian Iulian Toroczka

---

<sup>4</sup> Sf. Vasile, „Voi goli hambarele mele”.